

Täysistunto

Torstai 15.5.2025 klo 16.00—20.44

8. Lakialoite laiksi lapsiasiavaltuutetusta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2025 vp Sofia Virta vihr ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.57 Sofia Virta vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen, että meillä aikuisilla on yksi tärkeä tehtävä, ja jos siinä onnistumme, tulemme ratkoneeksi niin kovin monta muutakin kriisiä vastuullisesti. Meidän tehtävämme on varmistaa, että tässä maassa on jokaisella lapsella ja nuorella edellytykset ehjään ja turvalliseen aikaan lapsuudessa ja nuoruudessa.

Jos asettaisimme tämän tavoitteen kaiken poliittisen päätöksenteon keskiöön, me tulisimme tehneeksi politiikkaa, joka on kestävää vuosikymmenten päähän. Me tulisimme panostaneeksi sisäisen turvallisuuden edellytyksiin, sillä turvallista lapsuutta ei ole, jos maassa ei ole turvallista. Me tulisimme panostaneeksi köyhyyden poistamiseen, sillä turvallista lapsuutta ei ole, jos emme onnistu poistamaan köyhyyttä. Me tulisimme panostaneeksi koulutukseen, julkisiin palveluihin ja hoitamaan taloutta vastuullisesti, sillä turvallisen lapsuuden edellytyksiä ei ole, jos emme kannu maan taloudesta huolta tavalla, jolla voimme turvata palvelut jatkossakin. Eikä turvallista lapsuutta ole tulevaisuudessa, jos emme torju ilmastokriisiä ja luontokatoa kunnianhimoisesti. Lapset ja nuoret eivät voi kuitenkaan itse saapua tänne pitämään puheenvuoroja, he eivät voi istua valiokuntahuoneissa, eivätkä he voi äänestää. Siksi on meidän tehtävämme pitää heidän puoltaan.

Unicef julkaisi juuri tällä viikolla tutkimuksen, jossa Suomen sijoitus romahti rikkaiden maiden lasten hyvinvointivertailussa. Olimme aikaisemmin viiden parhaan joukossa, kun nyt olemme sijalla 17. Sen pitäisi pysäyttää ja herättää keskustelua siitä, miten ja miksi näin on. Epäonnistuimme erityisesti nuorten itsemurhien kohdalla, oppimistulosten kohdalla ja lasten ylipainoa mittaavien indikaattoreiden kohdalla. Nuorten itsemurhatilastojen kohdalla olemme kärkeä kolmikossa.

Lapset ja nuoret kasvavat ajassa, joka on hyvin epävarmaa. Me tiedämme, että suhdan-
netilanne, työllisyystilanne, vaikuttaa moneen kotiin ja arkeen tänäänkin. Me tiedämme,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2025 vp

että asuinalueet eriytyvät. Me tiedämme, että hyvinvointialueiden säästöt kohdentuvat lapsiperheiden palveluihin. Me tiedämme, että sosiaaliturvavaleikkaukset syventävät lapsiköyhyyttä. Samaan aikaan meille kerrotaan, että lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut, että sosiaali- ja mielenterveyspalveluissa on ruuhkaa, että kuntien, koulujen, oppilashuollon puutteet ovat arkea.

Meillä on siis ihan valtavasti tietoa, mutta ongelma on, että se on pirstaleista. Me tarvitsemme kokonaiskuvan tilanteesta, joka nivoo kaiken indikaattori- ja tutkimustiedon yhteen ja tuo sen lähelle päättäjiä. Juuri siksi esitän tässä lakialoitteessa, että Suomeen perustettaisiin lapsi- ja perhepolitiikan arviointineuvosto lapsiasiavaltuutetun toimiston yhteyteen. Aloite on valmisteltu yhdessä asiantuntijoiden kanssa, ja se olisi täysin toteutettavissa. Se voisi vaikuttaa siihen, että tässä maassa ei tehtäisi tempoisevaa lapsi- ja perhepolitiikkaa.

Voisin kritisoida tätä hallitusta, mutta täytyy todeta, että kyllä nämä ongelmat ovat olleet jo pitkään olemassa. Se, että lapsiin ja nuoriin panostettaisiin aidosti ja yli hallituskausien, tuntuu olevan vähän jokaisen hallituksen haaste. Tahtoa ei tunnu olevan riittävästi. Meillä ei myöskään ole rakenteita, jotka varmistaisivat, että tutkittu tieto kantaa päätöksenteon läpi. Mutta meillä on näyttöä siitä, että riippumattomien toimielinten rooli voi olla merkittävä ja iso apu päätöksentekoon. Suomessa on talouspolitiikan arviointineuvosto, Suomessa on esimerkiksi ilmasto- ja luontopaneelit. Nämä toimivat vastaavasti riippumattomasti. Ne kokoavat tutkijoita ja tuottavat tietoa, joka ohjaa yhteiskuntaa ja päätöksentekoa.

Olen sitä mieltä, että lapset, nuoret ja perheet ansaitisivat vastaavan rakenteen varmistamaan, että tehtävä politiikka ja ne päätökset, joita tehdään, vahvistavat heidän oikeuksiaan ja takaavat hyvää elämää. Se ei olisi keneltäkään pois, mutta se hyöty voisi olla suurempi kuin osaamme tänään arvatakaan, myös euroissa. Arviointineuvosto koostuisi nimenomaan eri alojen tutkijoista. Se ei tekisi politiikkaa, mutta se toisi tietoa politiikan tueksi. Se tarkastelisi, mitkä toimenpiteet tutkitusti vahvistavat lasten ja perheiden hyvinvointia. Se rakentaisi siltoja lainvalmistelijoiden ja tutkijoiden välille ja tekisi päätöksenteosta ennakoivaa, ei reaktiivista.

Ajattelen, että kun puhutaan lapsista ja nuorista ja perheistä, niin on kyse yhteisestä asiasta. On kyse Suomen tulevaisuudesta mutta myös nykyhetkestä. On kyse siitä, valitsemmeko tahtotilan tehdä työtä yhdessä yli hallituskausien, löytää yhteneväisyyksiä silloinkin, kun olemme eri mieltä yli puoluerajojen. Emmehan me halua, että lapset kasvavat maahan, jossa ihmiset jaotellaan puolueaustan mukaan, tai maahan, jossa kadulla ei voisi tervehtiä ihmistä, jolla sattuu olemaan väärä puoluekirja. Parhaiten tätä voisimme osoittaa tekemällä sellaista politiikkaa, joka turvaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta, sitä, että kun me istumme kiikkustuolissa ja ehkä lapsenlapsenlapset tai naapurin lapset kysyvät, että teittekö te kaikkenne, että tässä maassa olisi hyvä meillä, niin me voisimme sanoa, että ainakin me yritimme tehdä oikein. Sillä niin kauan kuin lasten oikeudet jäävät vain sanoiksi papereille tai kauniiksi strategioiksi, ei niistä ole mitään hyötyä. Tarvitaan tekoja, tarvitaan kärsivällisyyttä, tarvitaan rohkeutta kuulla asiantuntijoita. Tarvitaan myös rohkeutta katsoa peiliin silloin, kun tehdään väärinpäin, ja tahtoa korjata suuntaa, sillä kaikki muu on kyllä pelkuruutta tai vastuun pakoilua, eikä siihen meillä ole varaa.

Toivonkin, että voimme ottaa yhden askeleen eteenpäin kohti sitä, että lapset ja nuoret oikeasti tuodaan politiikanteon keskiöön muuallakin kuin vaalipuheissa, ja ottaa käyttöön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2025 vp

lapsi- ja perhepoliittisen arviointineuvoston auttamaan meitä tekemään niitä kaikkein parhaimpia päätöksiä lapsia ja nuoria ja tulevaisuutta varten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

20.03 Juha Hänninen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Suomen tulevaisuus rakentuu lapsuudessa. Jokaisen lapsen pitää saada kasvaa turvallisesti ja toiveikkaasti. Siksi meidän on tehtävä päätöksiä, jotka perustuvat tietoon eivätkä hetken mielihoiteisiin.

Tämän lakialoitteen tavoite on selkeä ja vastuullinen. Tavoite on vahvistaa lapsi- ja perhepolitiikan tietopohjaa ja varmistaa, että päätökset tehdään tutkittuun tietoon nojaten. Ehdotuksessa lapsiasiavaltuutetun toimiston yhteyteen perustetaan lapsi- ja perhepolitiikan arviointineuvosto. Sen tehtävänä olisi koota ja arvioida tutkimustietoa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista ja tuoda se päätöksenteon tueksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tiedämme, että suomalainen lapsuus ei ole kaikille samanlainen. Lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Mielenterveysongelmat, yksinäisyys, harrastusten keskeytyminen ja perhe-elämän haasteet koskettavat yhä useampia. Samaan aikaan lapsia syntyy yhä vähemmän ja maamme huoltosuhde heikkenee. Tässä tilanteessa ei riitä, että toivomme parasta. Meidän on tunnistettava, mikä toimii ja mikä ei. Siksi arviointineuvosto olisi tärkeä lisä vaikuttavan lapsipolitiikan perustaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Nykyisessä laissa lapsiasiavaltuutetusta on jo säädetty neuvottelukunnasta, joka tuo yhteen alan toimijat, mutta se ei tee tutkimusta, eikä sen tehtävänä ole arvioida politiikan vaikutuksia. Arviointineuvoston malli muistuttaa esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvostoa. Se on riippumaton, asiantuntijoista koostuva elin, joka kokoaa tietoa ja tarjoaa sitä avoimesti päättäjien ja yhteiskunnan käyttöön. Tämä olisi myös käytännön tuki lainvalmistelijoille. Se auttaisi yhdistämään tutkittua tietoa lainsäädännön tarpeissa ja auttaisi välttämään virheitä, jotka maksavat lapsille ja yhteiskunnalle paljon.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei ole iso muutos lainsäädäntöön, mutta sillä olisi iso merkitys suomalaiselle lapsuudelle aikana, jona syntyvyyden lasku on yksi yhteiskuntamme perustavanlaatuisimmista ongelmista. Ehdotetulle lakimuutokselle on selkeä tarve. Jos haluamme olla maa, jossa lapsilla on hyvä kasvaa, meidän pitää myös varmistaa, että heihin liittyvä päätöksenteko on perusteltua, arvioitua ja vastuullista. Kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina poissa. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

20.06 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos Sofia Virrälle, joka on ollut toimeenpanemassa tätä hienoa aloitetta, jossa ehdotetaan, että Suomeen perustetaan lapsi- ja perhepolitiikan arviointineuvosto.

Viime päivinä ja viime aikoina olemme saaneet yhä enemmän tutkittua tilastotietoa siitä, että suomalaisten lasten pahoinvointi on lisääntynyt, ja siitä on syytä olla huolissaan. Monessa perheessä on paljon tuen tarvetta, ja viesti on se, että yhä vaikeampi tätä tukea on saada. Meillä on jo ennestään Suomessa ollut paljon ylisukupolvista syrjäytymistä, ja kun nyt tämä nykyinen hallitus on viimeisen kahden vuoden aikana tehnyt hyvin rajuja talouden sopeuttamistoimia, niin näyttää siltä, että hyvin monet näistä toimista syventävät ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 51/2025 vp

menomaan lapsiperheitten pahoinvointia entisestään ja yhä useampi perhe kamppailee selviytyäkseen esimerkiksi arjen menoista. Monessa perheessä joudutaan tinkimään jopa niistä kaikkein välttämättömmimmistä menoista. Olen kuullut viestiä siitä, että Kelan kehotuksesta joudutaan etsimään uutta edullista asuntoa nopealla aikataululla. Jopa ruuasta monessa perheessä säästetään, puhumattakaan siitä, kuinka moni köyhässä perheessä elävä lapsi on joutunut viime aikoina luopumaan kenties omasta rakkaasta harrastuksestaan. Tiedämme, että tämä altistaa näitä lapsia sille, että he kärsivät yksinäisyydestä, ja vaikeuttaa heidän tilannettaan merkittävästi.

Tässä aloitteessa on ehdotettu lapsi- ja perhepoliittisen arviointineuvoston perustamista, ja tosiaankin kannatan sitä lämpimästi. Se vahvistaisi tutkimustiedon asemaa lapsi- ja perhepoliittisessa päätöksenteossa. Kun me pystyisimme vahvistamaan sitä, että jo valmistelun aikana olisi mahdollista tarkemmin arvioida ennakkollisesti eri toimenpiteitten vaikutuksia, niin voisimme välttää sen tilanteen, jossa me nyt olemme. Luulenpa, että näitä toimenpiteitten vaikutuksia joudumme hyvin kalliilla hinnalla tulevana vuosina korjaamaan, koska monen lapsen osalta tämä nykyinen lapsi- ja perhepolitiikka johtanee siihen, että heidän on vaikea elämässä selviytyä. Meidän pitäisi löytää keinoja, joilla me voimme varmistaa sen, että päätöksenteossa lapsi- ja perhepolitiikka on pitkäjänteistä, ja toisaalta vahvistamme sitä, että Suomi on hyvä paikka kasvattaa lapsista hyvinvoivia ja onnellisia kansalaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako edustaja Virta vielä sanoa loppupuheenvuoron ja kiittää kaikkia hyvistä puheenvuoroista?

20.09 Sofia Virta vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. Nyt toivomme, että asia etenee. Hienoa kuulla, että tukea tuli sekä oppositio- että hallituspuolelta, ja näin sen pitäisikin olla. Välillä asiat riitelevät, mutta lapset ja nuoret ovat yhteinen asia, ja heidän äärellään ei toivottavasti riidellä vaan tehdään asioita paremmin. Toivon, että asia etenee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.